

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

YAŞAR ERGÜN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/4451)

Karar Tarihi: 22/2/2017

R.G. Tarih ve Sayı: 16/3/2017-30009

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Serruh KALELİ
Nuri NECİPOĞLU
Hicabi DURSUN
Hasan Tahsin GÖKCAN
Raportör Yrd. : Derya ATAKUL
Başvurucu : Yaşar ERGÜN
Vekili : Av. Erhan BORA

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; aleyhe açılan tapu iptali ve tescil davasında yargılamanın uzun sürmesi nedeniyle makul sürede yargılanma hakkının, dava konusu taşınmazlar üzerine konulan ihtiyati tedbir nedeniyle mülkiyet hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 31/3/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucunun murisi aleyhine Maliye Hazinesi tarafından 11/4/1986 tarihinde Bafra Asliye Hukuk Mahkemesinde tapu iptali ve tescil davası açılmıştır. Davacı tarafından dava konusu taşınmazlara ilişkin ihtiyati tedbir talebinde bulunulmuş, Mahkemece bu talep kabul edilmiştir. 19 Mayıs ilçesinde adliye teşkilatının kurulmasının ardından dava dosyası 1993 yılında Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle Ondokuzmayıs Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmiştir. Ondokuzmayıs Asliye Hukuk Mahkemesi 15/4/2010 tarihli kararı ile davanın reddine karar vermiştir. Mahkeme dava konusu taşınmazlar üzerine konulan ihtiyati tedbir kararının 15/4/2010 tarihli kararın kesinleşmesine kadar devamına karar vermiştir. Karar, Yargıtay 20. Hukuk Dairesinin 8/3/2013 tarihli ilamı ile onanmıştır. Karar düzeltme talebinde bulunulmamış olup anılan karar 31/10/2016 tarihinde kesinleşmiştir.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

9. Mahkemenin 22/2/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Makul Sürede Yargılanma Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

10. Başvurucu, makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

11. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

12. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılamanın süresi tespit edilirken sürenin başlangıç tarihi olarak davanın ikame edildiği tarih esas alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 50).

13. Başvuruya konu dava, başvurusunun miras bırakanından intikalle takip etmekte olduğu bir uyuşmazlık olup bu yönüyle makul süre değerlendirmesi bakımından dikkate alınacak sürenin başlangıç anı, mirasçının yargılamaya katıldığı an değil somut olayda muris açısından değerlendirmeye esas alınan sürenin başlangıç anıdır (*Gülseren Gürdal ve diğerleri*, B. No: 2013/1115, 5/12/2013, § 51).

14. Sürenin sona erdiği tarih olarak -çoğu zaman icra aşamasını da kapsayacak şekilde- yargılamanın sona erdiği, yargılaması devam eden davalar yönünden ise Anayasa Mahkemesinin makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin şikâyetle ilgili kararını verdiği tarih esas alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, § 52).

15. Medeni hak ve yükümlülüklerle ilgili uyuşmazlıklara ilişkin yargılama süresinin makul olup olmadığı değerlendirilirken yargılamanın karmaşıklığı ve kaç dereceli olduğu, tarafların ve ilgili makamların yargılama sürecindeki tutumu ve başvurusunun yargılamanın süratle sonuçlandırılmasındaki menfaatinin niteliği gibi hususlar dikkate alınır (*Güher Ergun ve diğerleri*, §§ 41-45).

16. Anılan ilkeler doğrultusunda Anayasa Mahkemesinin benzer başvurularda verdiği kararlar dikkate alındığında somut olayda 26 yıl 11 aylık yargılama süresinin makul olmadığı sonucuna varmak gerekir.

17. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Mülkiyet Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

18. Başvurucu; murisi aleyhine Maliye Hazinesi tarafından açılan tapu iptali ve tescil davasında dava konusu taşınmazlara ilişkin ihtiyati tedbir talebinde bulunulduğunu, bu talebin Mahkemece kabul edildiğini belirtmiştir. Başvurucu 15/4/2010 tarihli karar ile davanın reddine karar verilerek ihtiyati tedbirin anılan karar kesinleşinceye kadar devam etmesine hükmedildiğini, ihtiyati tedbir kararı nedeniyle taşınmazlar üzerindeki tasarruf hakkının kısıtlandığını belirterek mülkiyet hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

19. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası uyarınca bireysel başvuru yoluna başvurabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerekir. Temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

20. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur (*Ayşe Zıraman ve Cennet Yeşilyurt*, § 17).

21. Ancak tüketilmesi gereken başvuru yollarının ulaşılabilir olmaları yanında telafi kabiliyetini haiz olması ve tüketildiklerinde başvuruçunun şikâyetlerini gidermede makul başarı şansı tanınmaları gerekir. Dolayısıyla mevzuatta bu yollara yer verilmesi tek başına yeterli olmayıp uygulamada da etkili olduklarının gösterilmesi ya da en azından etkili olmadıklarının kanıtlanmamış olması gerekir (*Ramazan Aras*, B. No: 2012/239, 2/7/2013, § 29)

22. 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 399. maddesi şöyledir:

"(1) Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılır yahut tedbir kararı kendiliğinden kalkar ya da itiraz üzerine kaldırılır ise haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazminle yükümlüdür.

(2) Haksız ihtiyati tedbirden kaynaklanan tazminat davası, esas hakkındaki davanın karara bağlandığı mahkemede açılır.

(3) Tazminat davası açma hakkı, hükmün kesinleşmesinden veya ihtiyati tedbir kararının kalkmasından itibaren, bir yıl geçmesiyle zamanaşımına uğrar."

23. Anılan madde ile ihtiyati tedbir kararı nedeniyle zarara uğradığını iddia eden kişilerin tazminat davası açabilecekleri hüküm altına alınmıştır. Buna göre açılacak dava sonucunda tazminata hükmedilebilmesi için tedbir talep edenin haksız çıkması ve tedbirden dolayı bir zarar doğmuş olması gerekir (*Durak Bayın*, B. No: 2013/7292, 22/6/2015, § 32).

24. İhtiyati tedbir kararının uygulanması sonucu karşı tarafın zarar görüp görmediğinin tespiti ile uğranılan zararın miktarı 6100 sayılı Kanun'un 399. maddesi kapsamında açılacak davada incelenebilir. Bu madde kapsamında açılacak dava yoluyla karşı tarafın zarar gördüğü tespit edildiğinde tazminata hükmedilebilecektir.

25. Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 14/05/2015 tarihli ve E.2014/6874, K.2015/6302 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava, haksız ihtiyati tedbir nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Lehine ihtiyati tedbir kararı verilen taraf, ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılır yahut tedbir kararı kendiliğinden kalkar ya da itiraz üzerine kaldırılır ise haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazminle yükümlüdür. Davalılar tarafından, davacı aleyhine açılan tapu iptal ve tescil istemli dava reddedilmiş ve ret kararı kesinleşmiş olmakla; bu dava kapsamında verilen ihtiyati tedbir kararının haksız olduğu anlaşılmaktadır."

26. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 17/10/2012 tarihli ve E.2012/1-412, K.2012/716 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir:

"Dava Sulh Hukuk Mahkemesinde verilen ihtiyati tedbirden kaynaklanan maddi ve manevi tazminat isteğiyle tedbir kararını veren hakim aleyhine 1086 sayılı HUMK'nın yürürlük tarihinde açılmıştır. 6100 sayılı HMK'nın 399. maddesinde, 1086 sayılı HUMK'da yer almayan yeni bir düzenleme getirilmiş; lehine ihtiyati tedbir kararı verilen tarafın ihtiyati tedbir talebinde bulunduğu anda haksız olduğu anlaşılır yahut tedbir kararı kendiliğinden kalkar ya da itiraz üzerine kaldırılır ise haksız ihtiyati tedbir nedeniyle uğranılan zararı tazminle yükümlü olduğu hüküm altına alınmıştır. ... 6100 sayılı HMK'nın 399. maddesi lehine ihtiyati tedbir kararı verilen kişinin tazminat ile sorumlu tutulmasının şartlarını düzenlenmektedir."

Buna göre ihtiyati tedbir kararı nedeniyle zarara uğranılması durumunda 6100 sayılı Kanun'un 399. maddesi hükümlerine göre tazminat talep edilmesi mümkündür.

27. 6100 sayılı Kanun'un 399. maddesinde belirtilen dava yolunun başvuru durumuna uygun telafi kabiliyetini haiz etkili bir hukuk yolu olduğu ve bu olağan başvuru yolu tüketilmeden yapılan bireysel başvurunun incelenmesinin *ikincillik ilkesi* gereği mümkün olmadığı sonucuna varılmıştır.

28. Açıklanan nedenlerle başvurunun bu kısmının diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

C. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

29. 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Esas inceleme sonunda, başvuru hakkının ihlal edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

30. Başvurucu, manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

31. Somut olayda makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

32. İhlal tespitiyle giderilemeyecek olan manevi zararları karşılığında -dava dosyasındaki taraf ve mirasçı sayısı da dikkate alınarak- başvurucuya net 350 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

33. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. 1. Makul sürede yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA**,

2. Mülkiyet hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan makul sürede yargılanma hakkının **İHLAL EDİLDİĞİNE**,

C. Başvurucuya net 350 TL manevi tazminat **ÖDENMESİNE**, tazminata ilişkin diğer taleplerin **REDDİNE**,

D. 206,10 TL harç ve 1.800 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 2.006,10 TL yargılama giderinin **BAŞVURUCUYA ÖDENMESİNE**,

E. Ödemelerin, kararın tebliğini takiben başvuru Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal **FAİZ UYGULANMASINA**,

F. Kararın bir örneğinin kapatılan Ondokuzmayıs Asliye Hukuk Mahkemesi (E.2003/72, K.2010/57) yerine bakan Bafra 3. Asliye Hukuk Mahkemesine **GÖNDERİLMESİNE**,

Başvuru Numarası : 2014/4451
Karar Tarihi : 22/2/2017

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/2/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN